

NARODNI DNEVNIK

Izbaja vsak dan opoldne, izveniš nedelj
in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po
pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČOVA ULICA ŠTEV. 12.
TELEFON ŠTEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka
za odgovor.

Račun pri poštnem ček, uradu štev. 13.652.

Krivda strank.

Naglasili smo že na tem mestu, da se sporazum med Hrvati in Srbi ne bi smel skleniti brez Slovencev. Ne samo zaradi Slovencev samih, temveč predvsem zaradi države, ki more prav in v vsakem oziru napredovati le, če so sporazumna vsa tri plemena, ki našo državo tvorijo.

Danes stojimo tik pred zaključkom pogajanj med Hrvati in Srbi, odnosno med radikali in radičevci in gotovo je že, da bodo ta pogajanja uspešna ter da bo sporazum med Hrvati in Srbi v najkrajšem času dejstvo. In podčrtati treba, da bo ta sporazum sklenjen brez našega sodelovanja in da bi mogel zato biti sklenjen tudi proti nam. Dejansko smo Slovenci z neudeležbo pri sporazumu prestali biti element Jugoslavije in potisnjeni smo tako v ozadje in brezpomembnost, ko da bi bili narodna manjšina v Jugoslaviji.

Popolnoma napačno bi bilo dolžiti Hrvate ali Srbe, če smo pri sporazumu potisnjeni v brezpomembnost. Krivda leži edino na nas samih, ali še točneje na onih naših strankah, ki hočejo veljati kot predstavitelje slovenskega naroda. Edino napačna taktika teh strank, edino njihova nespretnost je kriva, da Slovenci pri sporazumu ne sodelujemo in da tudi sodelovati nismo mogli.

Naša mladinska stranka je docela zapustila slovensko stališče in za ceno diktatorstva v Sloveniji se je postavila popolnoma v službo radikalov. Popolnoma brezmiselno bi bilo, če bi radikali k pogajanjem pritegnili še naše mladine, ker kadar se pogaja gospodar, ima hlapec molčati. Enako pa tudi ne bi imelo prav nobenega smisla, da bi zastopal Slovence tisti, ki je zavrgel slovensko stališče, ker tudi s soudeležbo samostojnih demokratov pri pogajanjih bi vseeno ne bili Slovenci zastopani.

SLS ima sicer polno legitimacijo, da zastopa Slovence. Ogromna večina Slovencev ji je izrekla svoje zaupanje in zato o legitimaciji SLS, da zastopa Slovence, ne more biti nobenega dvoma. In vendar se SLS ne more udeležiti pogajanj in vendar ta njena legitimacija ne zadostuje. Če so se postavili mladini premalo na slovensko stališče, se je SLS tako zelo omejila na samo slovensko stališče, da je izgubila vsak kontakt s Hrvati in Srbi. In posledica tega je, da je tudi SLS pri pogajanjih prezrta in da se bo sklenil sporazum brez Slovencev in sicer edino po krivdi obeh omenjenih strank.

Mladini ko SLS se te svoje krivde dobro zavedajo in to je najjasnejše odkrilo njihovo časopisje. Na vse načine skuša mladinsko ko klerikalno časopisje prikriti svojim volilcem, da postane SDS ko SLS v hipu, ko je sklenjen sporazum med radikali in radičevci, brezpomembni. In da se to dejstvo prikrije, se servirajo bralcem naravnost neverjetne stvari. Tako mora poročati G. V. Schw., da gre edino za ono o St. Radiću in da bi moral St. Radić zapustiti politično torišče ter oditi v tujino. Mislimo, da abotnosti te trditve ni treba dokazovati in da zadostuje, če vprašamo, kaj bi dejali radikali, če bi se zahtevalo od njih, da se odrečejo Pašiću in kaj bi rekla sama SLS, če bi se zahtevalo od nje, da se odreče dr. Korošcu.

Se veliko večje nezmislivosti pa piše mladinski tisk in mislimo, da je v tem oziru doseglo »Jutrlo« s svojim včerajšnjim uvodnikom rekord, ko pravi, da se SDS s tistim, ki se noče z njo pogajati, ne pogaja.

Vsaka napaka se kaznuje in to mora občutiti sedaj SDS ravnotako ko SLS. Mladini in klerikalci so krivi, da so po-

Uspešen potek pogajanj med radikali in HSS.

KRALJ ODPOTOVAL V BEOGRAD. — V PONDELJEK NAJKASNEJE SE
PRIČAKUJE SKLENITEV SPORAZUMA.

Beograd, 4. julija. Pogajanja med radikali in radičevci so se nadaljevala. Izdan je bil sledeči komunikat: »Ob 10.30. dopoldne so se nadaljevala pogajanja med delegati NRS in delegati HSS. Na tem drugem sestanku so se obravnavala med drugim glavna načelna vprašanja, ki so imela biti predmet pogojev sporazumnega dela. Na obeh straneh se kaže enako poimovanje glede na glavna načelna vprašanja.«

V ostalem se položaj ni bistveno izpremenil. Po poročilih vlade je kralj že odpotoval z Bleda. Maršal dvora Damjanović je že prispel v Beograd. Prihod kra-

lja pričakujejo danes. Radikali in prav tako tudi radičevci zagotavljajo, da bo vprašanje sporazuma rešeno najkasneje do ponedeljka. Pozitivno je, da so samostojni demokrati izgubili teren. Vsi skupščinski odbori so odložili svoje delo do ponedeljka, da bi bilo dovolj časa za pogajanja. Mislijo, da bodo v ponedeljek definitivno sprejete dvanajstine.

Pribičević je izjavil novinarjem, da se resno dela na sporazumu, da pa samostojni demokrati še niso postavljeni izven vseh kombinacij. Po sinočnji seji vlade je dr. Žerjav odšel v Ljubljano in bo skušal priti v stik s kraljem.

NOVA VLADA BO IMENOVANA ZAČETKOM PRIHODNJEGA TEDNA.

Beograd, 4. julija. Današnje »Vreme« piše, da je bil po informacijah z zaupne strani dosežen sporazum v vseh važnih vprašanjih. Radičevci so se izrekli povsem za delo na vidovalskih ustavi in radi tega ne govorijo več o reviziji ustave. Zato se bodo izvedli vsi zakoni, ki se nanašajo na ustvarjanje ustavnih odredb, zlasti zakona o oblastih in občinah. Radičevci so usvojili vse zakonske načrte, ki jih je izdelala današnja PP vlada (?). To je: zakon o dvanajstinih, sodnijski zakon (?), zakon o osnovnih šolah itd.

V skupščini bi se mogla vršiti diskusija le o manjših spremembah. Vprašanje režima v Hrvatski še ni detajlno razčiščeno, vendar so že ugotovljene osnov-

ne linije. O usodi St. Radića še niso razpravljali, vendar je »Vreme« mišljenja, da to ne bi mogla biti nobena zapreka sporazuma. To vprašanje bi moglo biti rešeno s prekinjenjem procesa, potom abolicije, ali pa z izvedbo procesa. Edina zapreka sporazuma je sodelovanje s samostojnimi demokrati. Radičevci upajo, da bodo radikali ugodili njihovim zahtevam, tako da bo kombinacija s samostojnimi demokrati odpadla. Potem bi se delalo samo na koalicijski med radikali in radičevci. Kot prehodna stopnja bi bila homogena radikalna vlada. Po mišljenju pristašev sporazuma bo nova vlada sestavljena začetkom prihodnjega tedna.

„Samo protokol treba še podpisati.“

Beograd, 4. julija. Posl. Nikić je izjavil novinarjem, da je sporazum gotov in da je treba podpisati samo še protokol sporazuma. Radikali, ki so zelo optimistično razpoloženi, trdijo isto.

Neki zelo velik optimist je izjavil na pripombo, kaj je s hrvatsko »Samoupravom« v Zagrebu, da ni potrebno o tem razpravljati. Ako bomo napravili čvrst sporazum, bomo izdajali skupni »Dome«.

ODLOČILNA SEJA HSS V NEDELJO.

Beograd, 4. julija. Skoro vsi poslanci HSS so odpotovali v Zagreb na sejo Hrv. selj. kluba. Nekateri mislijo, da bo na tej seji prišlo do razcepa med radičevci in zajedničarji, kar pa ni verjetno. Seja je odločilne važnosti, ker se bo na njej sklepalo o sporazumu.

DAVIDOVIĆ ZAHTEVA POJASNILA OD HSS.

Beograd, 4. julija. Predsednik opoz. bloka G. Davidović je poslal Pavlu Radiću pismo. Davidović omenja, da se stalno vodijo pogajanja med radikali in HSS kot najmočnejšima strankama v parlamentu za politični sporazum ter za skupno delo v skupščini in izven nje. To pa tangira opozicijski blok vse do tlej, dokler je HSS član opoz. bloka. G. Davidović smatra, da je Pavle Radić dolžan o tem obvestiti opozicijski blok čim prej, ker tudi Pašić stalno informira Pribičevića o poteku pogajanj. Zato zahteva Davidović od Pavla Radića, da pošuri s poročilom opoz. bloku o poteku pogajanj, o njih vsebini, kako daleč so že prišli, kakšen je cilj in kako so izgledi. Pavle Radić ni ničesar odgovoril. Ako do ponedeljka sporazum ne bo gotov, se bo sestal opozicijski blok, ki bo razpravljal o vedenju radičevcev.

tisnjeni Slovenci v ozadje, in da se sklepa sporazum brez Slovencev. Zato pa je tudi le pravilno in pravično, če so potisnjeni v brezpomembnost tudi mladini in klerikalci.

RAZPRAVA PROTI LUKINIĆU SE PRICNE V PONDELJEK.

Beograd, 4. julija. Opozicija se živahno pripravlja na ponedeljkovo sejo skupščine, kjer bo na dnevnem redu obtožba proti Lukiniću radi afere Thurn-Taxis. Lukinić je že sestavil pismeni zagovor, ki je bil sinoči razdeljen poedinim ministrstvom, v ponedeljek pa bo zagovor razdeljen poslancem.

POSEBNA POLITIKA HRVATSKE ZAJEDNICE?

Beograd, 4. julija. Novinarji so imeli včeraj zanimiv razgovor z dr. Lorkovićem. Opozorili so dr. Lorkovića na izjave Stjepana Radića, ki jih prinaša »Vreme«, po katerih mora Hrv. Zajednica podati ostavko na mandate, ako noče poslušati radičevcev, ker so bili poslanci Zajednice izvoljeni z glasovi HSS. Dr. Lorković je izjavil, da je organizacija Hrv. Zajednice zelo močna in da so bili njeni poslanci izvoljeni z njenimi glasovi. Na vprašanje, kaj je z ostavko, je dr. Lorković samo zamahnil z roko. Iz tega se jasno vidi, da Zajednica ne namerava podati ostavke, marveč bo vodila v tem pogledu energično borbo z radičevci. V vrstah Zajednice spremlja jo vse dogodke z največjo opreznostjo.

TUDI »GLASNIK J. M. O.« PREPOVEDAN.

Sarajevo, 4. julija. »Glasnik J. M. O.«, čigar prva številka je bila zaplenjena, je sploh prepovedan. Predsedstvo muslim. organizacije se bo pritožilo na merodajnem mestu.

Seja vlade.

OSTER SPOPAD MED PRIBIČEVIĆEM
IN RADIKALI.

Beograd, 4. julija. Sinočnji seji ministrskega sveta, ki se je vršila v predsedništvu vlade, je predsedoval Marko Gjurčić. Slednji je poročal o pogajanjih z radičevci. Prišlo je do ostrega spopada S. Pribičevićem. Nato so poročali posamezni ministri o svojih resortih. Predsedniki parlamentarnih odborov so poročali o delovanju teh odborov. Finančni minister je poročal o dvanajstinih in o nekaterih amandmanih, ki bodo še prišli na dnevni red. Govorili so tudi o reparijskem vprašanju, o sporazumu z drž. komisarjem glede dobave na račun reparacij za 30 mesecev naprej. Prometni minister je poročal o otvoritvi liške železnice, ki se vrši 25. t. m.

Štedenje se je pričelo.

NA AVTOMOBILIH BO PRIHRANJENO
70. NA CIGARETAH PA 20 MILIJONOV

Beograd, 4. julija. Na seji finančnega odbora so včeraj razpravljali o štedenju pri dvapajstinih. Finančni minister je pristal na predlog poslanca Grgina, da se začne štediti pri državnih avtomobilih in pri cigaretah za reprezentacijo. Državne avtomobile smejo imeti v bodoče samo dvor, predsedništvo vlade, vsak poedini minister, predsednik narod. skupščine, načelnik generalnega štaba, komandanti armije in patrijarh. Tako bo pri avtomobilih prihranjenih 70 milijonov, pri cigaretah pa 20 milijonov. Sprejet je bil predlog posl. Grgina o prostem izvzu sladkorne pese in špirita. Finančni minister je izjavil, da pristane na to, da se v finančni zakon sprejme odredba o odpustitvi kazni vsem onim, ki so leta 1919-20, sadili tobak in žgali rakijo brez dovoljenja drž. oblasti.

POROČILO FINANČNEGA ODBORA GOTOVO.

Beograd, 4. julija. Včeraj je bilo končano poročilo manjšine o delu finančnega odbora. Poročilo je sestavil dr. Sečurov in obsega 4 tiskane pole. Danes bo gotovo tudi poročilo večine in boste obe poročili prišli v ponedeljek pred plenum skupščine. Poročilo manjšine obsega vse že znane stvari o slabih straneh dvanajstin. Tu so zbrane in ponovno ugotovljene vse pripombe opozicijskih govornikov v finančnem odboru.

NOVI CARINSKI PREDLOGI FIN. MINISTRA.

Beograd, 4. julija. Finančni minister je predložil skupščini troje vladnih odlokov, ki se tičejo carine. Minister je izjavil, da ni predložil celega zakonskega načrta, da ne bi vzbudil preveč razburjenja v radikalnem klubu. Zato je predložil le vladne odredbe o spremembah v carinski tarifi.

INCIDENT NA SEJI FINANČNEGA ODBORA.

Beograd, 4. julija. Na tretji sekciji finančnega odbora o proračunu, ki je včeraj delovala, se je pripetil zelo zanimiv dogodek. Pred prehodom na dnevni red je bilo mnogo prošelj za narodno priznanje narodnozasluznim možem. Radičevac Neudörfer je protestiral proti temu, da se zapostavljajo prečanski kraji in je predlagal, da se priznajo zasluge za nacionalno delo — Stjepanu Radiću.

Kdo je kriv preveč plačanih davkov?

Finančna delegacija v Ljubljani nam je poslala del govora, ki ga je imel finančni delegat na seji finančne prizivne komisije dne 2. t. m.

V tem govoru se je dotaknil g. delegat dveh stvari. Najprej je govoril o odgovornosti finančne delegacije in krepko poudaril, da je finančna delegacija odgovorna samo finančnemu ministru. Nočemo se pa danes spuščati v to vprašanje, pač pa pripominjamo, da je finančna delegacija, ko tudi vsak uradnik poleg ministra odgovorna čisto gotovo tudi zakonu. Če zahteva finančni minister nekaj nezakonitega — tudi take stvari so mogoče — potem ni kriv samo finančni minister, temveč tudi tisti, ki njegovo povelje izvede. O tem ne more biti nobenega dvoma!

Nato je reagiral g. delegat na znani protestni shod hišnih posestnikov in sicer le na besede g. Freliha, ki da je po poročilu »Slovenca« dejal, da plačuje Slovenija po nesrečni zmoti našega delegata 30% izredni pribitek tudi od hišne najmarine. Nato ugotavlja g. delegat, da je ta trditve neresnična in da je g. Frelih po njegovi lastni izjavi tudi govoril ni, temveč je »Slovenčev« poročilo v tej stvari netočno.

Čudimo se, da je g. finančni delegat reagiral samo na pasus govora g. Freliha, zakaj na shodu hišnih posestnikov so bile izgovorjene tudi druge stvari, ki javnost neprimerno bolj zanimajo kot pa 30% izredni pribitek od hišne najmarine. Tako je povedal g. poslanec Smodej, da plačuje letno Slovenija na desetine in desetine milijonov več, kakor je po državnem proračunu določeno in ravno ta stvar je vse zborovalce najbolj ogorčila. Zato pa bi tudi pričakovali, da izpregovori g. delegat Šavnik, če že reagira na shod hišnih posestnikov ravno v tej stvari, ne pa da reagira na samo manjvažne trditve, ki vrhu tega niso bile niti izgovorjene.

G. finančni delegat pravi, da je odgovoren samo finančnemu ministru in kakor rečeno se mi zaenkrat v to vprašanje nečemo spuščati. Vseeno pa mislimo, da ima javnost več ko pravico vprašati g. delegata, kako je to mogoče, da se v Sloveniji letno plača na desetine milijonov dinarjev davka več, kakor jih je v proračunu predpisanih?

Na to vprašanje tirja Slovenija odgovor, ker ni Slovenija voljna, da bi vsled goreč-

nosti nekaterih davčnih uradnikov popolnoma obubožala.

Naše mnenje je, da je proračun za vse obvezen in tudi za finančno delegacijo in če predvideva proračun iz Slovenije 100 milijonov dinarjev davkov, potem ne gre, da bi jih davčna delegacija iztirjala 150. Če bi bilo tako, potem sploh skupščine ne rabimo.

Razumemo čisto dobro, da je finančnemu ministru nad vse povšeči, če dobi več davkov, kakor pa jih proračun predvideva. Upamo pa, da bo tudi g. finančni delegat uvidel, da ne more Sloveniji nikakor biti povšeči, če mora plačati ona skoraj še enkrat toliko davkov, kakor pa jih proračun predvideva in zato upamo, da bo g. finančni delegat pojasnil, kako je to mogoče, da za Slovenijo proračun ne velja, dočim za druge pokrajine velja.

To pojasnilo je tem bolj potrebno, ker je treba enkrat dognati, kdo je kriv, da vse naše gospodarstvo propada, ker se davki tako neverjetno pridno nalagajo. G. finančni minister vali krivdo na delegacijo, ta na cenilne komisije, te zopet na uradnike, skratka, eden na drugega in nihče noče biti kriv. Mi pa pravimo, da mora biti krivec tu, ker kako bi mogel biti drugače tu greh?

In tega krivca je treba ugotoviti, ker ga je treba tudi kaznovati, ker nikakor ne gre, da bi Slovenija vsled pretirano visokih davkov gospodarsko propadala in da bi bila vsako leto ob denar, ki ga je njena pridnost pridobila.

Pojasnili g. finančnega delegata pa je potrebno tudi zato, ker vsi vemo, da se v Sloveniji davki nalagajo na način, ki nikakor ni hvaljeviden. Da se obdači n. pr. darilo kulturnim društvom kot čisti dobiček z visokim davkom — da omenimo le eno stvar — ni po našem skromnem mnenju nikakor upravičeno, zlasti še, kadar prejme že davčna oblast več, kakor je po proračunu predvidel.

Je čisto lepo, če so uradniki goreči za prospeh državne blaginje, toda tudi to mora imeti svoje meje in mislimo, da ni nikjer zapisano, da mora imeti ljubljanska delegacija sloves, da zna tako dobro nalagati davke kot nobena druga delegacija.

Tudi za Slovenijo mora veljati proračun in zato se mora preobdajanje s strani davčne oblasti nehati! In zakaj dosedaj proračun za Slovenijo ni veljal, na to naj odgovori g. finančni delegat!

no je danes, le vloge so zamenjane. Smešno je bilo eno in je drugo.

Klerikalizem v Jugoslaviji nima obstanka, razen, da se popolnoma dekerikalizira. Delna dekerikalizacija je prazna beseda, popolnoma nemogoča, ker je contradicijo in adicijo. Ne glede na to, da že zunanji pogoji to izključujejo in je tudi dvoletna preizkušnja izključila vsak dvom.

Ako ima danes ta stranka kljub vsemu znamenoviti formalne uspehe glede na število poslancev, so vzroki drugi. Poglaviti ta, da je ona bila do danes zaščitnica Slovenstva in da ni izdala druge parole kakor: »za slovenski obstoj in kulturo«; dalje, da ji slovenska inteligenca ni mogla do danes stopiti nasproti z enakim, etično enako in višje stojičim nazorom; kajti ne glede na to, da je naša samostojna demokratska stranka hlapčevsko zatajila slovenstvo in brskirala slovenski moment v naši domovini, ne glede na to, da v izbiri sredstev v političnem boju leti — kakor bi rekel Dostojevski — s petami navzgor ter se postavlja izven naroda in

Priznanje

komur priznanje! Tako hvalijo vsi izborne testenine »Pekatete«, ki so jih pokusili. Dobijo se razne vrste makaronov, špagetov, rezancev itd. za juho in prikuho pri vseh trgovalcih.

zakona ni samostojno-demokratska stranka s svojim materialističnim svetovnim nazorom sicer grandiozni korupciji klerikalizma niti idejno dorasla.

Danes se gradi v Sloveniji nova stranka, stranka slovenskega kmetkega ljudstva. Edino prava koncepcija, ki jo more imeti naša država je, da se ustvari federativna kmetka trdnjava vsega Balkana, pri čemur se more razumeti ožjo ali širšo federacijo. Ta država bi bila verska, toda tolerantna; bogata in ne kapitalistična, temveč, zadržana, močna, toda ne imperialistična; samosvoja, toda orientirana na vzhod.

Če bo imela nova stranka, ki mora nujno sloneti na teh ciljih in ki bo del mogočnega jugoslovenske kmetke stranke, dovolj dobrih in sposobnih voditeljev, potem so klerikalizmu v Sloveniji šteti dnevi. In na to stranko se mora prejšnji slej nasloniti tudi slovenska inteligenca, kajti le tako bomo dobili Sloveni politiko, ki bo široka, demokratična in resnapredna.

Čas je dan, trenutek ugoden. Hic Rhodus.

Politične vesti.

»Pogajanja se bodo vršila hitro.« »Politika« piše: Po splošnem prepričanju informiranih krogov se pričakuje, da bodo pogajanja hitro zaključena, ker je že vse dogovorjeno o priliki neoficialnih pogajanj. Tako radikali ko radičevci so bili večeraj prepričani, da bodo pogajanja pozitivna, to je, da bo postavljena vlada RR. Značilno je, da so sami radičevci, ki ne delajo nobenega vprašanja iz števila portfeljev, zahtevali, da bodi na čelu vlade g. Pašić. Po zagotavljanju obveščenih krogov se bodo odigrali dogodki v zelo pospešenem tempu. Pričakuje se, da se kralj vrne v Beograd. Nova vlada bi bila sestavljena že v soboto ali nedeljo. (Po naših informacijah se to pred ponedeljkom ne izvrši. Op. ured.) Tako bi vlada v nedeljo že položila prisego. Po sestavi nove vlade bi se kralj vrnil na Bled.

Tolazbe samostojnih demokratov. Naši mladini uporno trde, da se bodo vršila pogajanja na podlagi razširjenega sedanje vladne koalicije. To svojo brezpredmetno tolazbo vzdržujejo še sedaj, ko je bil objavljen komunikat prve seje in ko se v njem ne omenja niti »nacionalni blok in niti samostojni demokrati. Samostojni demokrati pravijo, da bodo radikali ponudili radičevcem pogajanja v imenu »nacionalnega bloka. To je bilo sicer resnično, toda še bolj resnično je to, da radikali na tem niso inzistirali, ko so radičevci to gladko odbili. Mladinom je odzvonilo in »nacionalni blok jim ne bo pomagal, ker je ta blok danes razbit, pa čeprav se ga mladini še tako krčevito drže.

Padeč lire. Italijanski in inozemski tisk se v zadnjih dneh mnogo bavi s padečem lire. Z njim se je bavil tudi ministrski svet, kateremu je poleg ministrskega predsednika poročal še finančni minister. Ugotovljeno je bilo, da nima padeč lire nobene stvarne podlage. Zetev bo izborna, industrija dela normalno, brezposelnost je bila znižana na 101.000 oseb, socialni red je urejen. Vlada je ukrenila v sporazumu z generalnim ravnanjem »Banca d'Italia« vse za obrambo lire. Zanimivo je vedeti, kaj piše o padcu lire francoski in angleški tisk. »Times« pravijo, da je doživela italijanska lira veliko katastrofo. Na londonski borzi ni bilo opaziti špekulacije na račun lire. Padeč ima svoj vzrok v Italiji sami. Padeč lire je posledica italijanskih pogajanj za ureditev dolga napram Združenim državam, ki so bila v Italiji sprejeta z najrazličnejšimi občutki. Omeniti je treba tudi izjave britanskega zakladnika. Oba ta dogodka sta povzročila, da smatra italijanska javnost konsolidacijo zunanjih dolgov za zadevo pogodb daljnje bodočnosti. Francoski list »Information« je mnenja, da je padeč lire posledica finančnega načrta francoskega finančnega ministra Caillauxa, ki je pokazal potrebo vrnitve k zlati valuti. V Parizu smatrajo, da se je za padeč lire zahvaliti Anglosakson, ki skušajo s tem prisiliti Italijo k zlati valuti in s tem vplivati na italijanski izvoz, kajti italijanski industrijski proizvodi konkurirajo že danes z angleškim blagom. »Paris Midic« pravi, da so strokovnjaki soglasnega mnenja, da izvira padeč lire iz Italije.

Konec parlamentarizma v Italiji. Italijanski listi poročajo, da je dovršeno poročilo ustavnega odseka o ustavni reformi. Ta bi obstojala iz štirih zakonov. Po teh zakonih pripade vrhovna oblast kralju in jo izvršuje v njegovem imenu vlada. Vlado postavlja in odstavlja kralj. Parlament nima na vlado nobene ingerence več. Parlament ima samo to pravico, da izreče vladi svojo zaupnico in odobri smernice njene politike s tem, da sprejme proračun in zakone, ki jih predloži vlada. Lastne zakonodajne iniciative parlament po novi reformi ne bo več imel. Parlament nima tudi nobenega vpliva več na upravo. To so osnovna načela teh štirih zakonov. V podrobnostih pa se določa: mesto parlamentarnih državnih tajnikov se imenujejo generalni direktorji, ki so uradniki. Finančni zakoni se ne predložijo več najprej zbornici. Če odobri poslanska zbornica kak zakon, ga mora kralj predložiti senatu, ki končno odloči o njem odloča. Kralj pa more sklicati tudi parlament in senat k skupni seji in na

tej se s prosto večino glasuje o zakonih. Debatata je na tej seji tajna, sklepi pa so javni. Univerzitetni profesorji morejo postati senatorji šele po desetih letih, ostali po dvajsetih letih javnega dela. Industrialci, kmetovalci, trgovci morejo postati senatorji le, če plačujejo letno najmanj 12.000 direktnega davka. Poslanski zbornici se dovoljuje, da pri razpravi zakonskega načrta izvede samo generalno debato, dočim se vrši vsa podrobna debata v posebnem odseku. Volilo se bo v bodoče po korporacijah. Ustanovi se posebni kronski svet, ki bo merodajen za najvažnejše državne posle. — Parlamentarizem je bil s tem docela ubit in reakcionarstvo Mussolinijevega fašizma si je priborilo novo lovoriko.

»Ne ločimo se!« Na demokratskem banketu v Cherleville je imel Herriot velik govor, v katerem je toplo apeliral na socialiste, da se ne ločijo od sedanje vlade. Herriot je dejal, da je ponosen na to, da je padel, ker je ostal zvest svojemu programu, ki mu je nalagal ozko zvezo s socialisti. Toda tudi sedanji ministrski predsednik ne zasluži nezaupanja, ker je bil stiri leta zvest tovariš v boju. Enotnost, ki je dala leta 1924 zmago levici, to enotnost je treba ohraniti. S svojo zmago je prevzela levica gotove obveznosti do naroda, ki noče, da bi se uporabljale v Franciji metode, ki so morda običajne na Daljnem Vzhodu. Narod noče reakcije in zato ne ločimo se!

Maroški boji. Abdelkrim je prišel na vsej fronti z ofenzivo. Francoska poročila pravijo, da je bil skoraj na vseh mestih z velikimi izgubami odbit. Ofenzivo je Abdelkrim podvzel, ker si hoče z njo utrditi svoje stališče za slučaj pogajanj s Francijo. Francoski zunanji minister Briand pa je temu nasprotno izjavil, da ne more biti govora o pogajanjih z Abdelkrimom, dokler ni nadmoč francoskega orožja popolnoma jasna.

Kitajski dogodki. Krščanski general Feng je že čisto odkrito stopil v tabor stavkujočih in nacionalistov. Na svoje vojake je izdal proglas, v katerem pravi, da ga je Bog določil v to, da reši Kitajsko. Svoj proglas je končal z besedami: Naj se zgodi karkoli, jaz želim vojno. (Malo čuden krščanski general.) — Položaj je sicer nezmanjšano napet in Evropejci vedno bolj zapuščajo kitajski mesta. Kanton je od Evropejcev skoro popolnoma evakuiran.

Spomin pozabljenih vojakov.

Prebivalstvu mariborske oblasti. Ze več ko deset let je, kar so bile položene prve žrtve svetovne vojne na mariborsko mestno pokopališče na Pobrežju. Tam leže sinovi našega naroda in žrtve drugih narodov. Drugod žrtvujejo svojci, državna oblast, društva za dostojne spomenike, pri nas pa se za to nihče ne zmeni.

Čas je, da se Mariborčani zdramimo in popravimo svojo nemarnost. Zato na plan! Kdor le more, naj se odzove našemu klicu s primernim denarnim prispevkom, bodisi na nabirališčih polah, bodisi na drug način. Uredimo naše vojno pokopališče, gomilo naših sinov in grobove tujih vojakov v zavesti, da isto stori našim sovojakom v tujini.

Vsem znanim in neznanim junakom postavimo dostojen spomenik, da bodo tuji spoznali našo globoko pijeteto do mrtvih.

V Mariboru, na Vidov dan leta 1925. Odbor za postavitev spomenika v svetovni vojni preminulim vojakom v Mariboru.

Za Udruženje vojnih invalidov, podr. Maribor: Anton Krepek, predsednik.

Za mariborsko mestno občino: Jože Stabej, občinski svetnik.

Za vojaško oblast: dr. Matej Justin, sanitetni podpolkovnik.

Katoliški vojni kurat: Pavel Zavadlal. Pravoslavni vojni kurat: Peter Trbojevič. Odborniki: Preljč, Čeč, kapetan invalid. Tone Gmajner, urednik; Anton Gvajc, profesor; Anton Godež, Martin Pravdič, Jožef Zager, profesor; Jožef Fras.

Alfa:

Klerikalizem v Sloveniji in Jugoslaviji.

Gotovo ima vsak narod tudi glede verskega pojmovanja svoje posebno stališče. ki je čisto svojevrstno in originalno. Zato so narodni pokreti bili skoraj izključno in so mnogokrat še danes verski in zato pri mnogih narodih označuje religija in narodnost isti poj. S tem pa nočem reči, da mora imeti vsak narod (kakor pravi Dostojevski v »Besih«) svojega, samo svojega Boga in svoje izveličanje.

Odkar je krščanstvo zavojevalo svet, se je moralo to nacionalno verstvo (ki je navadno tudi do skrajnosti ekskluzivno) umakniti; kajti krščanstvo je »za vse narode sveta«. Iz tega pa ne sledi nikakor, da ni tudi tukaj različnosti po različnem mišljenju poedinih narodov. Zakaj, čeprav so si vsi pripadniki kakega naroda podobni, obdrži vendar vsak poedinec svojo fiziognomijo, ki ga od drugih loči. Tudi v tej mogočni simfoniji krščanstva se je moglo razločno slišati, kako se sestavljajo iz tonov različnih godal in piščalk. Primeroma: starogermansko pojmovanje krščanstva, židovski vplivi, francoski episkopizem in galikanizem, anglikanizem, nemško protestantstvo, ruska cerkev itd.

Tudi Ciril in Metod sta tukaj zahtevala slovansko bogoslužje in sta imela ostre boje predno sta ga dosegla. Gotovo sta tudi nadškof Strossmayer in škof Pogačar bolj v duhu in smislu našega naroda mislila kot pa n. pr. dr. Mahnič, idejni utemeljitelj slov. klerikalizma, zvezan popolnoma po tujerodni, vsaki slovenski in slovanski miselnosti enasprotni ideologiji. Kajti to je ideologija »velikega inkvizitorja« in argumentacija sfanatizirano pobesnelega rimskega asketizma. Naš narodni značaj pa ni in ne more biti tak, če je le trohico še samosvoj in svoboden hlapčevanja tuji misli. Naš narod je svoboden v mišljenju in presojanju; mi smo kritiki. Sebe in drugokritiki.

Da je Mahničev klerikalizem držal skozi desetletja veliko večino našega kmetkega ljudstva v železnem objemu, so vzroki drugi. Prvi vzrok in poglavitni je ta, da smo bili vedno odvisni in podložni, nenavajeni lastnemu mišljenju in presojanju, premalo samozavestni v srcu. Drugi vzrok je v tem, ker se ni postavil proti Mahniču noben idejno in etično enakovreden nasprotnik. Naša inteligenca — ki bi mu mogla tedaj še biti edini nasprotnik — se je odlikovala po plitkosti in nejasnosti svetovnega nazora. Tretji vzrok je agilnost na eni in lenoba na drugi strani. Četrti vzrok je direktna podpora klerikalizmu z vladne strani, ker je bil v skladu z avstrijsko državno politično koncepcijo. So pa še drugi vzroki.

Naš narod je veren in krščanski. Toda klerikalizem in klerikalizem je politična stranka, ki se naslanja v prvi vrsti na cerkveno hierarhijo, ki skuša enemu stanu potomo te organizacije pridobiti izključno posvetno in duševno nadoblast, se poslužuje v ta namen vseh sredstev političnega boja, čisto naslanja se na geslo: »namen posvečuje sredstva«. Tudi klic: »vera je v nevarnosti« mu je tako sredstvo.

Ta mentaliteta je nam tuja, kajti krščanska je bore malo; upliv židovskega mišljenja pa se jasno vidi. Zato tudi spočetka ni imel klerikalizem uspeha pri nas. Ljudstvo in tudi duhovništvo je živo čutilo, da ta miselnost ni njegova. Duhovnike kot politične voditelje in

poslanske kandidate je odklanjalo. (Dr. Prijatelj: Kresnik in njegova doba. I. del, str. 188. i. d.). Ljubljanski škof dr. Zlatoust Pogačar je pač bolj slovensko-versko mislil kot dr. Mahnič, ki je spominjal svoje duhovništvo (v pastirskem listu z dne 6. septembra 1875.) z besedami: »V naših cerkvah je od vsake strani sliši klic: »Vera je v nevarnosti«. Dobro. Odkod pa prihaja nevarnost?... Ni li vera okrog nas zato v nevarnosti prišla, ker smo brezskrbno se... z rečmi pečali, katere se s poslanstvom našim ne strinjajo... Dajmo Bogu, kar je Božjega in cesarju, kar je cesarjevega.« — Strossmayerjevo mišljenje in delovanje je znano in ga ne citiram.

Vse to navajamo, ker je za nas Slovence odločujoče važnosti. V Avstriji je mogel iti klerikalizem vsaj začasno paralelno z državno mislijo. Danes pa je položaj drugačen. Danes klerikalizem tudi začasno (kajti končni cilj je povsod antideмократиčen in protidržaven) ne more biti, ako je dosleden, državotvoren. Dr. Šušteršičeva izvajanja (v brošuri Moj odgovor) so v tej točki popolnoma pravilna. V Avstriji je bil klerikalizem državotvoren element, pri nas v Jugoslaviji je nujno protidržaven (seve ne v tem zmislu, kakor govore naši slovenski samostojni demokrati) »ker izključuje in odbija po svojem bistvu vse nekatoliške skupine.« Zato je take važnosti odgovor na stavljeno vprašanje: ali tiči v naši krvi klerikalizem ali ne? Kajti v prvem primeru ne bomo mogli nikdar sodelovati pri gradnji (bodisi potem že unitaristične ali federativne) ideje jugoslovanstva, temveč bomo ostali vedno neprebavljivi kamen, ki se bo prej ali slej moral izločiti iz državnega telesa, bomo ostali brez naše politične koncepcije in se bomo odtujili slovanstvu sploh. Zato je in mora biti za nas klerikalizem mrtev.

To vse so voditelji klerikalizma na Slovenskem že pred razpadom Avstrije čutili. Kajti na eni strani jim je pamet velevala: »V Avstriji moramo ostati, na drugi strani jim je srce — ker narodnega nagona ne more nihče zatajiti — velevalo: jugoslovansko se orientirajmo. Ti poslednji v svojem bistvu niso bili klerikalno orientirani, čeprav so govorili drugače. Imena so postranska stvar. V Jugoslaviji je trebalo zadnjega poskusa za preorientacijo. Tri leta skoraj je trajala ta preizkušnja in rešitev je taka, kakor logično drugače ne more biti.

Izkazalo se je, da klerikalizem, dokler ostane v Jugoslaviji, nima mesta in ne besede. Danes je slovenski klerikalizem — in za danes še žalibog z njim vred tudi slovenstvo — res izolirano in to od dneva do dneva bolj. Kajti nemogoče mi je najti in navezati stike z človekom, ki mi je po svojem bistvu nerazumljiv in tuj. Srbi (in morda tudi Hrvatje) namreč niti sovražiti ne morejo te njim čisto nerazumljive mentalnosti. »Boga mi, ti vaši popovi to so vam specialni ljudi« — to zveni vendar tako dobrodrušno, toda — tuje. Tu ni mostu. Ne brez vzroka! Zato zavpije teh 20 poslancev, če slišijo le besedo »klerikalizem«: »Mi nismo klerikalci!« in ne brez vzroka bukne cela skupščina v smeh, ko to sliši. Ko je pred štiridesetimi leti očital dr. Mahnič našim »naprednjakom« liberalno svetovno prepričanje, so ti tudi zakričali: »Saj mi nismo liberalci, saj nikdar nismo bili!« Podob-

V oklopnjaku okoli sveta.

Spisal Robert Kraft.

»Kolikaj hitrost je bila nastavljen« vpraša mirno.
»No, kakor po navadi, sto.«
»Ali je bil nastavljen le elektriški pogon?«
»No, to je prav zadosti.«
»Koliko časa bodo še delovali akumulatorji?«
»Se dvajset uric.«
»Stokrat dvajset je...«
Leonor ne izgovori številke, zopet se prestraši.

»To je dvatisoč,« dopolni Adam. »Da, da, dvatisoč kilometrov bo napravila pošast, preden ji poide hrana — in jaz brez dežnika, in niti tobaka nimam! In kako sploh zamore lopov kar sam od sebe teči?«

Govoriti o tem nima pomena. Najbrže se je v hipu, ko je Tom zaprl vrata s precejšnjim hrupom, premaknil kak vzvod v mehanizmu, izdelovatelji namreč še niso dobro poznali vseh posebnosti Morrisove iznajdbe.

Leonor si je zopet opomogla, potegne zemljevid severne Amerike, potem vzame iz škatlice šestilo in kompas, pogleda, v katero smer je mahnil avto in meri na zemljevidu, Green jo gleda.

Skoraj naravnost severozahod. Dvatisoč kilometrov — to je približno kanadska meja.

»Da, do Kanade.«

»Če bo vozil avto naravnost, bo prišel do »črnih hribov«, ki so le štiristo kilometrov oddaljeni od tu. Kaj so ti »črni hribi? Ali so tako visoki, da se bo avto moral ustaviti?«

»Če vi tega ne veste, moramo dohiteti najprej avto, v katerem je knjiga, kjer je to napisano.«

(22)

»Ne govorite neumnosti, prepovedujem si to, mr. Green!«

»Saj ne govorim neumnosti — jaz se prav slabo počutim — tako-le v copatah, brez dežnika in brez tobaka.«

»Posvetujmo se, kaj je storiti.«

Do Omaha City je dobrih dvesto kilometrov, do najbližjega forta še dosti več — in ali bi ne spoznali mis Morris in jo zaprli?

Store trden sklep: iti po sledovih, ki jih napravi avtomobil! Na kaj drugega sploh ne mislijo.

»Če naredimo na dan sto kilometrov, tedaj bomo...«

»Hodili dvajset dni,« dopolni Green iznova preplašeno Leonor, »dokler ne pridemo na kraj, kjer ne more dalje.«

»Mr. Hartung bo odprl vrata.«

Green dvomi o tem.

»Morda se bo avto že preje ustavil.«

Mogoče, ali pa tudi ne.

»Naj bo že, kakor hoče,« odloči Leonor, »pojdemo po sledovih, in če mr. Hartung že preje obrne, nas gotovo najde, o tem sem prepričana.«

Tedaj se zopet oglasi Deacon, ki je medtem vse izvedel in ki ima vzrok, da najtežje občuti avtomobilovo izgubo. Omislil si ni bil niti kopalnih hlače.

»Kaj pa bo sedaj z menoj?« stoka. »Mr. Green, dajte mi vsaj svojo suknjo, da bom mogel iz trstja!«

»Ne, dragi moj, nemogoče, prehladil bi se do smrti, in to se ne sme zgoditi, to sem dolžan svojim otrokom, mislim se namreč še poročiti.«

»Ali tu v vodi vendar ne bom večno stal,« stoka Deacon, videti je le njegova glava, ki gleda izza arstja.

»No, zakaj pa ne? To naredite, kakor pač hočete.«

»Dajte mi vsaj robec!«

»Čemu pa rabite moj robec? Kdor stoji tako-le v vodi, si izlahka osnaži nos kar s prsti.«

»Ne, navezal si ga bom pred telo.«

(Dalje prih.)

Pri študiju se je preizkusilo,

da spočetka za domače zdravilo rabljeni obliži za kurja očesa Burgit ustrezajo tudi znanstvenim zahtevam. Pri natančnem preizkušanju je »Rabi Burgit« z veseljem dožgal, da Burgit ne vsebuje škodljivih sestavin, ki bi ulegile povzročati hudo vnetje kože ali pa celo zastrupitje krvi, kakor se je pri drugih izdelkih to že pripetilo. Obliži za kurja očesa Burgit ima tako obliko, da učinkovita masa pokrije samo pravo očesa, ne doseže pa kože okoli, tako, da se kurje oko od strani v nekaj dneh brez bolečin. Saj pa tudi vsak fabrikant svojega izdelka ne neguje tako vestno kakor »Rabi Burgit«, ustanovitelj družbe »Burgit«, ki je tekom 19 let »Burgit« stalno izboljševal in ga delal učinkovitejšega. Držite se torej te izborne izkušnje in zahtevajte izrecno Burgit, ki ga dobite v vsaki zadevni trgovini. Tudi vi boste potem govorili tako, kakor oni gospod Bogomir Seifried, ki nam je pre kratkim iz Brooklyna (Severna Amerika) pisal:

Pred osmimi leti so me silno mučila kurja očesa, po enkratni porabi Vašega »Burgita« sem pa izgubil vsa. Ne poznam nič boljšega nego je »Burgit« in ga vsakomur, kdor ima kurja očesa, najtopleje priporočam.

Izdelki Burgit stanejo v zavojih po dva kosa:
Burgit-obliži za kurja očesa Din. 9.—, Burgit-obliži podplata Din. 12.—,
Burgit-kopel za noge Din. 10.—, 12 dvoinih zavojev kopeli za noge Din. 100.—

Burgit d. z. o. z., Freilassing, Bayern.

Važno! Shranite! (Nadaljevanje sledi!)

Dr. Alojzij Vrtačnik in Dr. Drago Marušič

naznanjata, da sta svojo odvetniško pisarno preselila

v poslopje Pokojninskega zavoda za nameščence na vogalu Aleksandrove ceste-Gledališke ulice.

MODNI SALON

MINKA HORVAT, Ljubljana

STARI TRG ŠTEV. 21

ima vedno v zalogi najnovejše damske in dekliske slamanke in klobuke. — Žalni klobuki vedno v zalogi Popravila se sprejemajo.

MALI OGLASI

Cene oglasom do 20 besed Din 5.—, vsaka nadaljnja beseda 50 para.

Oglase

za vse liste naše kraljevine sprejema po originalni ceni. Biro »Reklama«, Beograd, Knez Mihajlova ulica 11, telefon 2639.

Fizol vseh vrst, suhe gobe, repno seme, kumno, mravljična jajca in druge pridelke kupuje

SEVER & KOMP., LJUBLJANA. Cene sporočamo na zahtevo.

Amerikanec.

premožen, bi se, vrnivši v domovino, rad seznanil z gospodično v starosti 20 do 25 let. Denar postranska stvar. Cenjene ponudbe s sliko naj se pošljejo na upravo lista pod šifro »Srečen zakon«.

Visokošolec

išče primerne zaposlitve za čas poletne. Sprejme tudi inštrukcije za jezikovne izpite (humanist). Ponudbe na upravo lista pod »Visokošolec«.

Revirni gozdar

z državnim izpitom, 34 letno temeljito vsestransko prakso in prvostopski izpisevali, izvežban tudi v poljedelskem gospodarstvu, ki je odšel samostojno večje revirje ter govori slovenski in nemški, želi izpremeniti svojo neodpovedano službo. Ponudbe pod »Revirni gozdar« na upravo lista.

Proda se

radi nujnega odpotovanja jako poceni posestvo, obsegajoče 10 ha z gospodarskim poslopjem, njivami, gozdom in velikim hlevom. Pet minut od železnice. Krasen pogled. Posebno pripravno za profesionalista ali lesnega trgovca. Eventuelno se odda tudi v najem. Ponudbe na naslov: Anton Zrušek, pošta Mislina, železniška postaja Dovže pri Slovenjgradcu v Jugoslaviji.

Gospodična

poučuje citre proti nizkemu honorarju. Gre tudi na dom. Naslov pove na upravo lista.

Najboljši šivalni stroji in kolesa so edino le

Josip Petelinc-a

znamke

GRITZNER, PHÖNIX in ADLER

za ročnice, ohišja in industrijske

Ljubljana

Pri vsakem stroju dajemo 3 leta garancije. Delavnica za popravila. Na veliko. Telefon 913. Na malo.

Kurja očesa

Najbolje sredstvo proti kurjim očesom

Clavén

Zaščitni znak

Clavén je mast

Skladišče v lekarnah ali drogerijah naravnost iz izvornice in glavnega skladišča.

M. HRNJAK, lekarnar, Sisak.

Municija

za lovsko puško, kaliber 16, ugodno proda Sebenik, Ljubljana, Knezova ulica 28.

Ženitev.

Kmet — vdovec — bi se rad oženil. Prednost imajo one, katere posedujejo nekoliko premoženja. — Ponudbe s sliko na upravo lista pod »Ekonome«.

Tekstilbaza

Ljubljana, Krekov trg 10, prvo nadstropje prodaja: frotirje, krepke, detene, celirje, nizne prte itd. po znovni znižanih cenah.

Potne vizume

od strani konzulatov v Beogradu preskrbuje najhitreje za zelo nizek honorar Biro »Reklama«, Beograd, št. 2639. Po pošti poslani potni listi se takoj vidirajo in se vrnejo priporočeno z doplačilom stroškov.

Josip Petelinc, Ljubljana

Na veliko! (blizu Prešernovega spomenika) ob vodi Na malo!

Priporočila potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, sedlarje, modne blage, pletenine, lepne robce, ščetke, sakanke, toaletno blago. Telefon 913

Ljubljanska posojilnica

r. z. z. o. z. v Ljubljani. — Telefon štev. 9

Mestni trg št. 6

obrestuje vloge zelo ugodno in sicer

vloge, ki jih izplačuje brez odpovedi, po 8%
vloge z enomesečno odpovedjo, po 10%
vloge z trimesečno odpovedjo, po 12%
vloge z šestmesečno odpovedjo, po 14%

Izvenljublanskim vlagateljem so na razpolago poštne položnice, da nimajo s pošiljanjem denarja nikakih stroškov.

Jamstvena glavnica za vloge znaša že nad 11 milijonov dinarjev.

Posojila daje le proti popolni varnosti, proti vsaj trikratnemu kritju na vknjižbo in na poroštvo.

Inkaso faktur in menic.

Trgovski krediti.

K SEZIJI

Brusila za kose znamke »Swatyn« iz najboljšega brusnega materijala ponuja v preprodajo:

FRANC SWATY

tovarna umetnih brusnih in ostrilnih kamnov Maribor, Jugoslavija.

Naročajte in širite **NARODNI DNEVNIK!**

TISKARNA „MERKUR“

TRG. IND. D. D.

Tiska knjige, pravila, cenilke, račune, letake, časopise, lepake, brošure, posetnice in razglednice. Izvršuje vsakovrstne trgovske kakor tudi vse druge uradne tiskovine. Lastna knjižgoveznica.

LJUBLJANA - SIMON GREGORČIČEVA UL. 13. - TELEFON 552